

Małgorzata Czermińska

WPROWADZENIE

We współczesnej gospodarce światowej zachodzą głębokie zmiany strukturalne, techniczno-technologiczne, rynkowe, polityczne i społeczne. Konsekwencje tych zmian są widoczne w wielu obszarach życia gospodarczego, zarówno na poziomie mikro-, jak i makroekonomicznym. Wśród zjawisk i procesów zachodzących w ramach stosunków międzynarodowych szczególnie istotne są dwa: integracja i bezpieczeństwo międzynarodowe.

Bezpieczeństwo międzynarodowe to określenie, które służy do opisu i analizy bezpieczeństwa pewnej zbiorowości państw. Opiera się na kluczowym dla istoty bezpieczeństwa ekonomicznego związku elementów politycznych i gospodarczych. Istnieją dwie zasadnicze strategie, za pomocą których państwa dążą do zapewniania sobie bezpieczeństwa: pierwsza – poprzez przedsięwzięcia jednostronne (unilateralne), druga – poprzez współpracę z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi. Współcześnie rzadko się zdarza, aby państwa mogły prowadzić „imperialną” politykę zapewnienia bezpieczeństwa, przeważa strategia współdziałania z innymi krajami. Jednym ze skutków globalizacji i internacjonalizacji jest wzrost współzależności międzynarodowych, a tym samym również wzrost znaczenia czynnika gospodarczego – w szczególności powiązań handlowych – w stosunkach międzynarodowych. Niewłaściwie ukształtowany system powiązań gospodarczych może prowadzić do istotnych zakłóceń gospodarek i wpłynąć na obniżenie tempa ich wzrostu, pogorszenie koniunktury i *terms of trade* itp. Przy czym istotny jest nie tylko sam fakt występowania współzależności, ale ich intensywność i typ powiązań ekonomicznych.

W ostatnich dekadach pojawiły się nowe zagrożenia, które uwybraźniły potrzebę synergii i ściślejszej współpracy w skali międzynarodowej. Wiele problemów bezpieczeństwa wynika z braku stabilności w skali międzynarodowej, zmieniających się form radykalizacji postaw, przemocy i terroryzmu. Zagrożenia są coraz bardziej zróżnicowane i nabierają międzynarodowego, a także transgranicznego i wielosektorowego charakteru. Przeciwdziałanie tym zagrożeniom przekracza możliwości pojedynczego państwa, a przeciwstawianie się im, aby było skuteczne, możliwe jest jedynie na szczeblu regionalnym lub światowym. W warunkach globalizacji tworzy się sieć współzależności wielostronnych – w szczególności handlowych – i zaciera się różnica między sferą wewnętrzną a międzynarodową, a źródła wewnętrznych zagrożeń często znajdują się poza granicami państwa.

Niewątpliwie nową jakością bezpieczeństwa międzynarodowemu w ostatnim półwieczu dają ugrupowania integracyjne, tworzące nowe jakościowo (zarówno pod względem formy, jak i struktury czy instytucji) powiązania w gospodarce światowej; dotyczy to całego ugrupowania i poszczególnych państw członkowskich. W ugrupowaniach integracyjnych zmienia się – w zależności od stopnia zaawansowania procesu integracyjnego – funkcja państwa i jego organów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na regionalizm gospodarczy (handlowy). Szczególne znaczenie ma zwłaszcza trzecia fala integracji, po zakończeniu rundy urugwajskiej GATT, która rozprzestrzeniła się w reakcji na wydarzenia polityczne, ekonomiczne, technologiczne (w tym ostatnim przypadku chodzi zwłaszcza o rozwój technologii informacyjnych, spadek kosztów przepływu informacji, przez co odległość geograficzna nie odgrywa już tak istotnej roli). Nowy regionalizm ma coraz większe znaczenie dla gospodarki światowej, a w jej ramach coraz częściej zawierane są porozumienia przewidujące preferencje handlowe z partnerami położonymi w dużej odległości geograficznej.

Opracowania łączące temat bezpieczeństwa i procesów integracyjnych stosunkowo rzadko pojawiają się w literaturze, chociaż te zależności są oczywiste i dotyczą – pośrednio lub bezpośrednio – każdego podmiotu gospodarki światowej. Prezentowany numer „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” właśnie tym zagadnieniom został poświęcony – chodzi zwłaszcza o różne wymiary bezpieczeństwa międzynarodowego w korelacji ze wzrostem powiązań handlowych między krajami, w tym również w ramach WTO. Zagadnienia szczegółowe poruszane przez autorów dotyczą ważnych i aktualnych problemów takich jak: kryzys migracyjny w Europie, bezpieczeństwo energetyczne UE, bezpieczeństwo i ochrona w transgranicznym ruchu towarowym w Unii Europejskiej, konkurencyjność w handlu międzynarodowym czy wreszcie projekcja siły Chińskiej Republiki Ludowej na Oceanie Indyjskim, ważnym strategicznie obszarze, który staje się również polem rywalizacji między wschodzącymi gospodarkami Chin i Indii. Tematyka publikowanych tekstów wynika z różnorodnych zainteresowań autorów i odzwierciedla wielowątkowość, złożoność i interdyscyplinarny charakter prezentowanych zagadnień.